

НОВЕ МІСЦЕЗНАХОДЖЕННЯ *SPIRANTHES SPIRALIS* (L.) CHEVALL. (*ORCHIDACEAE* JUSS.) НА ЗАКАРПАТСЬКІЙ НИЗОВИНІ

Т. В. ФУРИК

Ужгородський національний університет,
вул. Волишина, 36, м. Ужгород, 88000, Україна,
e-mail: errando8@gmail.com

Повідомляється про знахідку *Spiranthes spiralis* (L.) Chevall. (*Orchidaceae* Juss.) – європейсько-середземноморського виду, нового для флори Закарпатської низовини. Популяція із семи квітучих особин виявлена в околицях с. Гандеровиця Мукачівського району Закарпатської області у складі угруповань деградованих сіножатей.

Ключові слова: *Spiranthes spiralis*, Закарпатська низовина.

Spiranthes spiralis (L.) Chevall. (*Orchidaceae* Juss.) – рідкісний європейсько-середземноморський вид, ареал якого охоплює Атлантичну, Центральну і Південно-Східну Європу, Середземномор'я, Західне Закавказзя, Південно-Західну Азію (Webb D. A., 1980; Flora of the European part of the USSR, 1976). На Україні проходить східна межа його поширення (Dobrochaeva et al. 1987; Averjanov, 2009), де вид приурочений до сухих пасовищ та оброблюваних лук від низовин до передгір'я (Choryuk, Fedoronchuk, 2015; Protoporova, 1977).

Через вузьку екологічну амплітуду за відношенням до багатьох факторів середовища та особливості біології *S. spiralis* належить до найбільш рідкісних у Європі. Включений до Додатку II CITES, має статус «критично зникаючий» у Словаччині, Чехії, Польщі, «рідкісний» – у Румунії, «майже під загрозою» в Угорщині, «зникаючий» в Україні (Checklist of CITES Species; Dihoru, 1994; Elias, 2015; Kiraly, 2007; Averjanov, 2009).

Згідно з літературними даними (Protoporova, 1977; Lasebna, 1979; Dobrochaeva et al., 1987; Khmil, Danylyk, 2007) у флорі України тривалий час *S. spiralis* наводився тільки для Прикарпаття та Опілля. У 2006 р. рослини виду було виявлено і на Закарпатті на території Ужанського національного природного парку в межах Полонинського хребта Українських Карпат – с. Стричава (Loja, 2009) та в околицях с. Домашин (Kvakovska, 2009). У попередніх дослідженнях рослини виду відмічені в угрупованнях класів *Molinio-Arrhenatheretea* R.Tx. 1937 та *Nardo-Callunetea* Prsg 1949 (Kvakovska, 2009; Burlaka, 2014; Borsukevych, Danylyuk, 2017).

Під час флористичних досліджень у серпні 2018 р. в околицях с. Гандеровиця Мукачівського району Закарпатської області (рис. 1) у складі угруповань деградованих сіножатей виявлено популяцію *S. spiralis* із семи квітучих особин.

Рис. 1. Схематична карта нової локалітету *Spiranthes spiralis* (L.) Chevall. на Закарпатській низовині.

Fig. 1. Map of the new location of *Spiranthes spiralis* (L.) Chevall. on Transcarpathian Lowland.

Рис 2. Загальний вигляд, суцвіття й прикореневі листки *Spiranthes spiralis* (L.) Chevall. (Фото Т. Фурик)

Fig. 2. General view, the inflorescence and basal leaves of *Spiranthes spiralis* (L.) Chevall. (Photo by T. Furyk)

Висота рослин становила від 15,0 до 16,4 см, довжина суцвіть – 7,6–8,2 см, кількість розквітлих квіток – 10–11 (станом на 24.08 2019), відмічено прикореневі листки генеративних пагонів наступного року (рис. 2).

У складі угруповань за участю *S. spiralis* (загальне проективне покриття фітоценозу 80 %) виявлено *Achillea millefolium* L. (1–3 %), *Bellis perennis* L. (1–2 %), *Centaurea jacea* L. (5–7 %), *Daucus carota* L. (3–5 %), *Elytrigia repens* (L.) Nevski. (1–3 %), *Galium mollugo* L. (3–5 %), *Holcus lanatus* L. (5–7 %), *Leontodon hispidus* L. (3–5 %), *Phleum pratense* L. (1–3 %), *Pimpinella saxifraga* L. (3–4 %), *Plantago lanceolata* L. (2–3 %), *Ranunculus acris* L. (2–3 %), *Sanguisorba officinalis* L. (20–25 %), *Veronica chamaedrys* L. (1–2 %) та низку видів адвентивних рослин: *Ambrosia artemisiifolia* L. (1–2 %), *Cichorium intybus* L. (1–2 %) та *Erigeron annuus* (L.) Pers. (1–3 %), що свідчить про синантропізацію рослинного покриття.

Список літератури:

1. Averjanov L.V. *Spiranthes spiralis* (L.) Chevall. Chervona knyha Ukrainy. Roslynni svit. za red. Ya. P. Didukha. K.: Hlobalkonsaltnyh, 2009: 1-912.
2. Borsukevych L.M., Danylyuk K.M. *Spiranthes spiralis* (L.) Chevall. (Orchidaceae) in the Gorgany Mts (the Ukrainian Carpathians) [*Spiranthes spiralis* (L.) Chevall. (Orchidaceae) v Gorganach (Ukrainski Karpaty)], *Ukr. Bot. J.*, 2011, 68(2): 205–207.
3. Braun □ Blanquet, J.: Pflanzensoziologie. Grundzüge der Vegetationskunde. 2. Wien: Springer □ Verlag, 1951: 1-631.
4. Burlaka M.D. Ecoareal of *Spiranthes spiralis* within Europe: a synphytoindication assessment. Scientific Bulletin of Uzhgorod University. Ser. Biol., 2014. Vol. 37: 52–55.
5. Checklist of CITES Species. Режим доступу: <http://checklist.cites.org>.
6. Chopyk V., Fedoronchuk M. Flora Ukrainae Carpaticeae. Ternopil: Ternograf, 2015. 1-712.
7. Didukh Ya.P. The ecological scales for the species of Ukrainian flora and their use in synphytoindication. Kyiv: Phytosociocentre, 2011: 1-176.
8. Dihoru Gh., Dihoru A. Rare, endangered and endemic plants in Romania flora. Red List. [Plante rare, periclitare si endemice in flora Romanie/Liste Rosie], Acta Botan. Bucharest: Horti Bucurestiensis, 1994: 1-197.
9. Dobrochaeva D.N., Kotov M.E., Prokudin U.N. Opredelitel' vysshih rastenij Ukrainy. K.: Naukova dumka; 1987.
10. Elias P. Red list of spore and flowering plants of Slovakia [Eliáš P. Červený zoznam výtrusných a kvitnúcich rastlín Slovenska], 2015. Режим доступу: <https://botany.cz/cs/ohrozene-rastliny-slovenska/>
11. Flora of the European part of the USSR. Leningrad: Acad. Sci. USSR press, 1976, Vol. II: 236.
12. Khmil T.S., Danylyk I.M. Distribution *Spiranthes spiralis* (L.) Chevall. (Orchidaceae) in Ukraine [Rasprostranenie *Spiranthes spiralis* (L.) Chevall. (Orchidaceae) v Ukraine], *Vesti Tverskogo gos.un-ta.*, 2007, 36(8): 180–183
13. Kiraly Ed. Red list. Endangered species of the Hungarian flora: Red list of the vascular flora of Hungary. Sopron: Own edition [Király Ed. Vörös lista. A magyarországi edényes flora veszélyeztetett fajai: Red list of the vascular flora of Hungary. Sopron: Saját kiadás], 2007.
14. Kvakovska I.M. A find of *Spiranthes spiralis* (L.) Chevall. (Orchidaceae) in the Ukrainian Carpathians [Znachidka *Spiranthes spiralis* (L.) Chevall. (Orchidaceae) v Ukrainykykh Karpatach], *Ukr. Bot. J.*, 2009, 66(2): 205–207.
15. Kvakovska I.M. A *Spiranthes spiralis* (L.) Chevall. (Orchidaceae) in Uzhanian National Nature Park [*Spiranthes spiralis* (L.) Chevall. (Orchidaceae) v Uzhanskomu nacionalnomu pryrodnomu parku], *Naukovi zapysky DPM.*, 2009, 25(2): 297-298.
16. Lasebna A.M. New location *Spiranthes spiralis* (L.) Chevall. S. autumnalis (Balb.) Rich. [Novi misceznostannja *Spiranthes spiralis* (L.) Chevall. S. autumnalis (Balb.) Rich.], *Ukr. Bot. J.*, 1979, 36(4): 369–370.
17. Loja V.V. A New location of *Spiranthes spiralis* (L.) Chevall. (Orchidaceae Juss.) in Ukraine [Nove misceznachodtzenja *Spiranthes spiralis* (L.) Chevall. (Orchidaceae Juss.) v Ukraini], *Ukr. Bot. J.*, 2009, 66(2): 202–204.
18. Mosyakin S., Fedoronchuk M. Vascular plants of Ukraine. A nomenclatural checklist. Kiev, 1999: 1-346.
19. Protopopova V.V. *Spiranthes spiralis* (L.) Chevall. Vyznachnyk roslyn Ukrainykykh Karpat. – K.: Nauk. dumka, 1977; 436.
20. The Plant List [Електронний ресурс]. Version 1.1, released in September 2013. Режим доступу: <http://www.theplantlist.org/>
21. Webb D. A. *Spiranthes spiralis* (L.) Chevall. Flora Europaea. 1980. Vol. 5: 330. Cambridge Univ. Press, Cambridge.

A NEW LOCATION OF *SPIRANTHES SPIRALIS* (L.) CHEVALL. (ORCHIDACEAE JUSS.) ON TRANSCARPATHIAN LOWLAND

T. V. Furyk

Information about new records of *Spiranthes spiralis* (L.) Chevall. (Orchidaceae Juss.), European-Mediterranean origin species, on the Transcarpathian Lowland is presented. The population represented by seven flowering individuals plant have been identified in degraded hayfields plant communities in Henderovytsia village of Mukachevo district of Transcarpathian Region.

Key words: *Spiranthes spiralis*, Transcarpathian Lowland.

Отримано редколегією 29.11.2019